

Pravni položaj braka u hrvatskom pravnom sustavu

Šarčević, Laura

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Požega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:578958>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Požega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

STUDENT: LAURA ŠARČEVIĆ, JMBAG: 0253054435

**PRAVNI POLOŽAJ BRAKA U HRVATSKOM
PRAVNOM SUSTAVU**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ STRUČNI UPRAVNI STUDIJ

**PRAVNI POLOŽAJ BRAKA U HRVATSKOM
PRAVNOM SUSTAVU**

ZAVRŠNI RAD

IZ KOLEGIJA STATUSNO PRAVO GRAĐANA

MENTOR: dr. sc. Mirela Mezak Matijević, prof.
struč. stud.

STUDENT: Laura Šarčević

JMBAG studenta: 0253054435

Požega, 2024. godine

SAŽETAK

U ovom radu nastojat će se pobliže objasniti bračno pravo, odnosno definirati što je brak, kako se sklapa i u kojim oblicima, koje su pretpostavke za postojanje i valjanost. Nadalje, će se pokušati objasniti koje su dužnosti matičara prije, na dan i u trenutku sklapanja braka u građanskom obliku, dužnosti koje obavlja matičar pri sastavljanju potvrde o ispunjenju pretpostavki za sklapanje braka u vjerskom koje obliku te dužnosti matičara i službenika vjerske zajednice nakon sklapanja braka u vjerskom obliku. Biti će objašnjeno će se određivanje dana i mjesta sklapanja braka. Biti će navedeno i detaljnije opisano koja su to osobna prava i dužnosti bračnih drugova, njihovi imovinski odnosi i njihovo uređenje. Pojasnit će se i kako bračni drugovi odgovaraju za obveze koje su nastale prema trećim osobama. Kao poglavlje koje bi zatvorilo cjelinu braka biti će izdvojen i detaljnije opisan sam način prestanka braka te uređenje imovinskih odnosa nakon prestanka braka. Biti će prikazana i detaljnije objašnjena analiza provedene ankete o osnovnim pitanjima koja bi svaki građanin trebao znati i razumjeti te analiza Popisa stanovništva 2021. godine Državnog zavoda za statistiku. Na kraju rada nalazi se zaključak o provedenoj temi te popis literature i priloga koji su korišteni u radu.

Ključne riječi: bračno pravo, brak, matičar, službenik vjerske zajednice i prestanak

ABSTRACT

This paper will provide a detailed explanation of marital law, focusing on defining the concept of marriage, elucidating the process of its formation, including the various forms it can take, and outlining the essential prerequisites necessary for its validity and existence. Additionally, duties performed by the registrar when drawing up a certificate of fulfillment of the prerequisites for entering into a religious marriage, and the duties of the registrar and official of the religious community after entering into a religious marriage.. Furthermore, it will outline the obligations of religious community officials and registrars in religious ceremonies, along with the specific duties of registrars in preparing the certificate confirming the fulfillment of prerequisites for marriage solemnization in religious contexts. The process of determining the date and location of marriage will also be thoroughly explained. Additionally, a more comprehensive description of the personal rights and obligation of spouses will be provided, including their property relations and regulatory frameworks. It will also be clarified how spouses are liable for obligations incurred towards third parties. As a concluding chapter encompassing the entirety of marriage, it will highlight and describe the process of marriage termination and the subsequent regulation of property relations post-marriage termination. The analysis of the conducted survey on the basic questions that every citizen should know and understand, as well as the analysis of the 2021 Census of the State Bureau of Statistics, will be presented. Finally, it will conclude with a summary of the discussed topic, highlighting key points covered in the paper, along with a list of references and any utilized attachments.

Key words: Marital law, marriage, registrar, religious community official and termination

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. PREGLED LITERATURE	3
3. OBLICI I PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA	4
4. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA	9
5. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA	10
5.1. Bračna stečevina	10
5.2. Vlastita imovina.....	10
5.3. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova.....	11
6. PRESTANAK BRAKA	13
7. ANALIZA PROVEDENE ANKETE NA TEMU BRAČNO PRAVO I ANALIZA POPISA STANOVNIŠTVA 2021.	15
8. ZAKLJUČAK	22
9. LITERATURA	23
10. PRILOZI.....	24

1. UVOD

Predmet rada je brak, odnosi u braku te najvažnije činjenice vezane uz sklapanje, prestanak i uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova. Cilj rada je pobliže objasniti sam brak te najvažnije stavke vezano uz obiteljski život bračnih drugova, ono što se zapravo smatra općom kulturom koju bi svi trebali poznavati prilikom sklapanja braka. Prema matičnom zakonu (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23) obiteljsko pravo kao statusno pravo građana predstavlja skup pravnih pravila kojima se uređuju odnosi koji proizlaze iz braka, izvanbračne zajednice i srodstva. Uređenje društvenih odnosa koji su po svojoj prirodi obiteljski i intimni predstavlja predmet obiteljskog prava. S druge strane Hrvatska enciklopedija obiteljsko pravo definira kao: „sustav pravnih pravila kojima se u pravnome poretku uređuju obiteljski odnosi: brak, roditeljstvo, srodstvo po krvi i tazbini, posvojenje, skrbništvo i izvanbračna zajednica žene i muškarca“. Svaka zemlja, ovisno o svom stanju, obiteljsko prava prihvaća kao samostalnu granu ili kao granu građanskog prava. Sama pravila obiteljskih odnosa stvarala su se tisućljećima, samim time, oblikovala religiju, kulturu i tradiciju. Veliki utjecaj na uređenje obiteljskih odnosa ima rimsko pravo koji se zadržalo na načelu da brak nastaje suglasnošću žene i muškarca (lat. *Consensus facit nuptias*). Ono što je još doprinijelo sklapanju braka je i crkveno pravo te je time utjecalo na državu i propise. U hrvatskoj pravnoj povijesti za brak su vrijedila pravila crkvenoga prava, a svjetovne vlasti su postupno normirale imovinske odnose među članovima obitelji (Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024.). Bračno pravo predstavlja skup pravnih normi kojima se uređuju odnosi u braku i sam brak. Bračno pravo predstavlja dio obiteljskog prava te sadržava norme koje braku kao društvenom odnosu daju značenje i obilježja obiteljskog pravnog instituta.

U radu će biti korištena normativistička metoda gdje su obrađivani pravni propisi. Statistička metoda i metoda uzoraka pomoći će pri izradi ankete gdje će se na temelju sekundarnih podataka ispitati određeni broj sudionika.

Struktura rada sastoji se od osam poglavlja. Na samom početku nalazi se uvod koji sadržava predmet i cilj rada, metodologiju istraživanja te strukturu rada. Drugo poglavlje sadržava pregled literature. U idućem poglavlju su definirani oblici i pretpostavke za sklapanje braka. U četvrtom poglavlju objasnit će se osobna prava i dužnosti bračnih drugova. U idućem poglavlju su definirani imovinski odnosi bračnih drugova, bračnu stečevinu, vlastitu imovinu te ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova. U šestom objasnit će se prestanak braka. Sedmo

poglavlje sadržava analizu provedene ankete te analizu popisa stanovništva 2021. godine.
Posljednje poglavlje je sam zaključak rada.

2. PREGLED LITERATURE

Sherif Girgis, Ryan T. Anderson i Robert P. George (2015.) u svojoj knjizi Što je brak? Žena i muškarac: Obrana, kroz sedam poglavlja suprotstavljaju dva pogleda na brak. Prvi pogled je onaj koji brak smatra zajednicom žene i muškarca na kojem je izgrađena kao zapadno–europska civilizacija diljem svijeta, a drugi pogled je revizionistički pogled koji ima namjeru izmijeniti definiciju braka te sam brak otvoriti za druge zajednice. Takav pristup danas se sve više očituje kroz zakonodavstvo i medije. (Verbum, URL) Martin Luther navodi : „Nema ljepše, više prijateljski i više očaravajuće veze od one koju donosi brak.“ Ono što je ljudima prihvatljivije su laički napisane riječi koje se lakše razumijevaju i prihvaćaju u samom društvu. Ono što je važno za napomenuti je pitanje Biblije i braka. Što zapravo Biblija govori o braku i što ona smatra brakom. Prema knjizi Postanka (1:27, 28, 2:18) kada je Bog stvorio prvog muškarca i ženu on ih je ujedinio u bračnu zajednicu. Zamislio je da brak bude posebna veza između žene i muškarca te će im brak pružiti sigurnost i mogućnost da podižu obitelj. Prema čl. 12 Obiteljskog zakona brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca. To je ono što se u Republici Hrvatskoj (u daljnjem tekstu RH) koristi kao temelj pri bilo kojoj promjeni bračnih odnosa, od sklapanja, prestanka, uređenja i dr. Sva daljnja razrada teme bračnog prava biti će potkrijepljena raznim internetskim stranicama, literaturama s nastave, anketama, istraživanjima i ostalim izvorima važnim za pojašnjenje i približavanje problematike bračnih odnosa.

Prema Serdaru : „ Statistika je znanost o metodama za istraživanja masovnih pojava s pomoću brojčanog izražavanja.“ Sukladno tomu, u ovom radu biti će korištena **statistička metoda** ili takozvana opća metoda znanstvenih istraživanja u znanstvenim područjima te **metoda uzoraka** kojom se ispituje dio skupa na temelju slučajnog izbora jedinica. (Metode znanstvenih istraživanja, PowerPoint prezentacija, URL)

Sukladno navedenoj metodi uzoraka nad ispitanicima je provedena anketa na temelju određenih sekundarnih podataka te će ti rezultati ankete biti navedeni i detaljnije objašnjeni u nastavku ovoga rada. Također, prema statističkoj metodi provedena je analiza Popisa stanovništva 2021. Državnog zavoda za statistiku na kojem su detaljnije objašnjeni pojedini parametri kretanja stanovništva, brakova, udanih, neudanih žena i muškaraca.

3. OBLICI I PRETPOSTAVKE ZA SKLAPANJE BRAKA

Brak je zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca. On se sklapa suglasnom izjavom žene i muškarca u građanskom ili vjerskom obliku. Brak u građanskom obliku sklapa se pred matičarom, a u vjerskom obliku s učincima građanskog braka pred službenikom vjerske zajednice koja s RH o tome ima uređene pravne odnose. Temeljna načela koje treba poštovati pri sklapanju braka su načela ravnopravnosti žene i muškarca koje navodi da žena i muškarac imaju jednake dužnosti i jednaka prava u svim obiteljsko-pravnim odnosima, a posebice u odnosu na roditeljsku skrb. Zabranjeno je nasilje prema partneru diskriminacija prema spolu. Iduće načelo je načelo solidarnosti, uzajamnog poštovanja i pomaganja svih članova obitelji koje se smatra i temeljnim načelom obiteljskog života te promiče solidarnost, uzajamno pomaganje i poštovanje jedan prema drugome i navodi kako nasilje predstavlja tešku povredu istog načela. Načelo prvenstvene zaštite dobrobiti i prava djeteta u kojem javnopravna tijela i sudovi vode postupke gdje se izravno ili neizravno odlučuje o pravima djeteta koja se prvenstveno moraju štititi za njegovu dobrobit. Dijete, osim ako nije u suprotnosti s njegovom dobrobiti, imat će uvijek pravo ostvarivati osobne odnose s oba roditelja. Iduće načelo je načelo prvenstvenog prava roditelja skrbiti o djetetu te dužnosti tijela da im pruža pomoć, samo u slučaju potrebe. Načelo razmjerne i najblaže intervencije u obiteljski život predstavlja prihvatljive mjere kojima se zadire u obiteljski život samo ako su nužne i njihova se svrha ne može ostvariti poduzimanjem blažih ili bilo kojih drugih mjera uključujući preventivnu pomoć potporu obitelji. Iduće načelo skrbničke zaštite za osobe s invaliditetom, djecu bez roditeljske skrbi i osobe koja se iz nekih drugih razloga ne može sama o sebi i o svojim interesima i pravima brinuti te stoga mora biti primjerena potrebi zaštite uz obvezu poštivanja temeljnih ljudskih prava kao i prava djeteta i dobrobiti osobe pod skrbništvom. Predzadnje načelo sporazumnog rješavanja obiteljskih odnosa koje predstavlja zadaću svih koju odlučuju o obiteljskim odnosima te obiteljima pružaju stručnu pomoć. Posljednje načelo žurnosti u rješavanju obiteljsko-pravnih stvari u vezi s djetetom predstavlja žurno postupanje uz zaštitu djetetove dobrobiti. Navedena te pojašnjena načela predstavljaju okvir uređenja bračnih odnosa koja se moraju poštovati. (Mezak Matijević M., 2022./2023., URL)

Kada govorimo o sklapanju braka u građanskom obliku, ženik i nevjesta osobno prijavljuju matičaru nadležnom za mjesto u kojem žele sklopiti brak svoju namjeru sklapanja braka. Dužni su dostaviti, ako to matičar zahtijeva, odgovarajuće isprave. Stranci i azilanti prilažu potvrdu nadležnog tijela o odobrenju azila, odnosno supsidijarne zaštite i odgovarajući dokaz o nepostojanju drugog braka, a to se smatra izjava koja je dana pod kaznenom i

materijalnom odgovornošću pred matičarom ili pred javnim bilježnikom kojem se prijavljuje namjera sklapanja braka. Dužnost matičara je na temelju izjave ženika i nevjeste ili na drugi odgovarajući način provjeriti jesu li ispunjene pretpostavke za sklapanje braka. Ako im je potrebna sudska odluka, uputit će ih da je pribave. Ako matičar utvrdi da nije ispunjena neka od pretpostavki za sklapanje braka, usmeno će priopćiti nevjesti i ženiku da nije dopušteno sklopiti brak i o tome sastaviti bilješku u prijavu namjere sklapanja braka. Nakon što matičar utvrdi da su pretpostavke ispunjene, uzet će izjave ženika i nevjeste o izboru prezimena. Svojim potpisom nevjesta i ženik će potvrditi da su upoznati s osobnim dužnostima i pravima u braku te mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama matičnog Zakona. Nakon priopćenja o nedopustivosti sklapanja braka, ženik i nevjesta mogu u roku od 8 dana nadležnom upravnom tijelu županije, odnosno Grada Zagreba (u daljnjem tekstu: nadležno upravno tijelo) u čijem je djelokrugu obavljanje povjerenih poslova državne uprave koje se odnose na sklapanje braka, podnijeti zahtjev za utvrđivanje ispunjavaju li pretpostavke za sklapanje braka. Nadležno upravno tijelo odlučit će o zahtjevu u roku od 15 dana od primitka zahtjeva. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

A kada je riječ o sklapanju braka u vjerskom obliku s građanskopravnim učincima, ženik i nevjesta koji žele sklopiti brak u vjerskom obliku pribavit će od matičara nadležnog za mjesto u kojem žele sklopiti brak potvrdu o ispunjenju pretpostavki koje su propisane OBZ-om. Matičar će utvrditi jesu li ispunjene sve pretpostavke te uputiti na nedostatke ako postoje. Navest će kako je nevjestu i ženika upoznao s osobnim pravima i dužnostima u braku, s mogućnošću uređenja imovinskih odnosa prema odredbama matičnog Zakona te njihove sporazumne izjave o izboru prezimena. Potvrda vrijedi 3 mjeseca od dana izdavanja. Matičar ih je dužan upozoriti kako se dokazom smatra izvadak iz državne matice vjenčanih te time dokazuju da je njihov brak sklopljen u vjerskom obliku te ima učinke građanskog braka. Službenik vjerske zajednice pred kojim je sklopljen brak dostavit će matičaru potvrdu koju su potpisali muž, žena, svjedoci i službenik vjerske zajednice kojom se potvrđuje da je brak sklopljen. Takva isprava dostavlja se matičaru u roku 5 dana od dana sklapanja braka. Brak sklopljen u vjerskom obliku matičar je dužan upisati u maticu vjenčanih u roku 3 dana od primitka isprave. Odmah nakon upisa matičar će bračnim drugovima dostaviti izvadak iz matice vjenčanih. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

Prema čl. 17. Obiteljskog zakona (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23) matičar će u dogovoru s nevjestom i ženikom koji žele sklopiti brak u građanskom obliku odrediti dan za sklapanje braka koji može biti u razdoblju od 30. do 45. dana od dana prijave namjere sklapanja braka. Iznimno, ako postoje za to opravdani razlozi, može se odrediti sklapanje braka i prije 30-

tog ili najkasnije do 90. dana od dana prijave namjere sklapanja braka. Preporučuje se od strane matičara da nevjesta i ženik do sklapanja braka posjete savjetovanište za brak i obitelj. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

Brak se sklapa u službenoj prostoriji na svečan način, a iznimno na drugom prikladnom mjestu o čemu će odlučiti matičar, uz plaćanje posebne naknade za sklapanje braka izvan službene prostorije. Brak se sklapa uz prisutnost ženika, nevjeste, matičara i dva svjedoka koji moraju biti punoljetni i poslovno sposobni. Ako na dan koji je određen za sklapanje braka nevjesta i/ili ženik ne pristupe, a izostanak ne opravdaju, smatra se da je prijava namjere sklapanja braka povučena. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

Na dan i u trenutak koji je određen za sklapanje braka matičar mora utvrditi da su nazočni nevjesta, ženik, svjedoci te da nema zapreka za sklapanje braka. Matičar će prigodnim govorom upoznati nevjestu i ženika s odredbama matičnog Zakona o njihovim pravima i dužnostima i istaknutim značenjem braka, a posebice da je skladan brak od najveće važnosti za obiteljski život. Nakon toga poimence se pita nevjesta pa ženik pristaju li sklopiti brak. Nakon njihovog pristanka, matičar objavljuje da je između žene i muškarca (uz navod njihovih imena) sklopljen brak. Upisuje se u maticu vjenčanih. Odmah nakon upisa smatraju se bračnim drugovima i može im se uručiti izvadak iz matice vjenčanih. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

Obiteljski zakon razlikuje dvije pretpostavke za sklapanje braka: pretpostavke za postojanje braka i pretpostavke za valjanost braka. Da bi brak mogao postojati potrebno je: da su nevjesta i ženik osobe različitog spola, da su dale pristanak za sklapanje braka i da je brak u građanskom obliku sklopljen pred matičarom ili da je brak u vjerskom obliku sklopljen prema odredbama matičnog zakona. Ako se utvrdi da u vrijeme sklapanja braka nije ispunjena neka od navedeni pretpostavki, time ne nastaju pravni učinci braka. Pravo na tužbu u svrhu utvrđivanja da li brak postoji ili ne ima svaka osoba koja za to ima pravni interes i Hrvatski zavod za socijalni rad.

Pretpostavke za valjanost braka su punoljetnost kojom je određeno da brak može sklopiti osoba koja je navršila 18 godina života, iznimno može osoba koja je napunila 16 godina života ako je sud u izvanparničnom postupku dopustio sklapanje braka te utvrdio da je osoba mentalno i tjelesno zrela te da je brak za dobrobit te osobe. Nepostojanje srodstva znači da brak ne mogu sklopiti osobe koje su krvni srodnici po ravnoj lozi, a u pobočnoj lozi sestra i brat, polusestra i polubrat, dijete sa sestrom/polusestrom ili bratom/polubratom svojeg roditelja, djeca sestara i braće te polusestara i polubraće. Primjenjuje se i na odnose koji su nastali

posvojenjem. Iduća pretpostavka je poslovna sposobnost i sposobnost za rasuđivanje kojom je određeno da brak ne može sklopiti osoba nesposobna za rasuđivanje, osoba koja je lišena poslovne sposobnosti i dati izjave koje se odnose na osobna stanja. Može sklopiti brak uz odobrenje skrbnika, a ako skrbnik odbije dati odobrenje, osoba koja je lišena poslovne sposobnosti može sudu podnijeti prijedlog za odobrenje klapanja braka. Posljednja pretpostavka za valjanost braka je nepostojanje braka/životnog partnerstva što znači osoba koja je već u nekom drugom braku ili životnom partnerstvu koje je registrirano sukladno propisu ne može sklopiti brak.

Ako je brak sklopljen protivno ovim odredbama nije valjan i na njega se primjenjuju odredbe o poništaju braka. (Mezak Matijević M., 2022./2023., URL)

Slika 1: Elektronički zapis iz matice vjenčanih

ELEKTRONIČKI ZAPIS IZ MATICE VJENČANIH

Uvid u podatke upisane u maticu vjenčanih Matičnog ureda **LIPIK** za matično područje **GAJ** za godinu **2002** pod rednim brojem **Z**

OIB: **422-10700000**

25.05.2002. GAJ		
(dan, mjesec, godina i mjesto sklapanja braka)		
	ŽENIK	NEVJESTA
OIB	[REDACTED]	422-10700000
Ime	ŽELJKO	ANKICA
Prezime	[REDACTED]	[REDACTED]
Dan, mjesec i godina rođenja	31.05.1976.	17.10.1975.
Mjesto rođenja	PAKRAC	GORNJA RAVSKA, BIH
Narodnost	HRVAT	HRVATICA
Državljanstvo	HRVATSKO	HRVATSKO
Prezime nakon sklapanja braka	[REDACTED]	[REDACTED]
Primjedbe i naknadni upisi: -----		
 REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE	Vrijeme izdavanja:	06.05.2024. 14:01
	Izdavatelj certifikata:	CN=ematidokument, L=ZAGREB, OID 2.5.4.97=HR72010430276, O=MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE, C=HR
	Serijski broj:	226495976310786277484294018594998421886
	Algoritam potpisa:	SHA256withRSA
	Broj zapisa:	2024-0003-13425
Elektronički pečat:	Kontrolni broj: 433-560-321	
Informacije za provjeru dokumenta:	Elektronički zapisi se čuvaju najviše 3 mjeseca od trenutka generiranja te se u tom roku može izvršiti provjera elektroničkog zapisa uvidom u elektronički zapis kojem se pristupa putem broja zapisa i kontrolnog broja otisnutog u kontrolnom dijelu elektroničkog zapisa, putem Internet adrese https://matice.gov.hr/EDokumenti/Provjera/ .	
Napomena:	Elektronički pečat kreiran je certifikatom Ministarstva pravosuđa i uprave	

2024-0003-13425

Stranica 1 od 1

Izvor: e-Građani, URL

4. OSOBNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA

Osobna prava i dužnosti bračnih drugova su izbor prezimena, osnovna načela koja su ravnopravnost, solidarnost, sporazumijevanje, obiteljski dom i zaštita prava na stanovanje te izbor rada i zanimanja. Nevjesta i ženik se prilikom sklapanja braka mogu sporazumjeti na način da svatko zadrži svoje prezime, da kao zajedničko uzmu jedno, da kao zajedničko uzmu oba prezimena ili da jedan ili oboje uz svoje prezime uzmu i prezime bračnog druga i tad će morati odlučiti koje će upotrebljavati na prvom a koje na drugom mjestu. (Ministarstvo pravosuđa i uprave, URL)

Bračni drugovi su ravnopravni. Dužni su jedan drugome uzajamno uzdržavati i pomagati, biti vjerni, međusobno se poštovati i održavati skladne bračne i obiteljske odnose. Sporazumno trebaju odlučiti o podizanju i rađanju djece te obavljanju poslova u obiteljskoj zajednici. (Mezak Matijević M., 2022./2023., URL)

Bračni drugovi sporazumno određuju mjesto stanovanja i obiteljsku kuću ili stan u kojem će s djecom stanovati i nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb te će taj dom predstavljati obiteljski dom za njih i djecu. Drugovi ne smiju tijekom trajanja bračne zajednice, bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga s ovjerenim potpisom kod javnog bilježnika, otuđiti ili opteretiti obiteljsku kuću ili stan koji predstavlja bračnu stečevinu, a to ujedno čini i obiteljski dom u kojem stanuju sa svojom djecom. Ako je jedan od bračnih drugova najmoprimac, a u tom stanu stanuje za svojim bračnim drugom i djecom on ne može bez pisane suglasnosti drugog bračnog druga i ovjerenog potpisa kod javnog bilježnika otkazati ugovor o najmu stana, osim ako se radi o službenom stanu sukladno posebnim propisima. Ako jedan od bračnih drugova uskrati dati suglasnost drugomu bez opravdanih razloga, sud može donijeti rješenje koje zamjenjuje suglasnost drugog bračnog druga. Sud mora voditi računa o stambenim potrebama bračnih drugova i djece te o okolnostima slučaja.

Svaki bračni drug može samostalno odlučivati o izboru svojeg rada i zanimanja. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

5. IMOVINSKI ODNOSI BRAČNIH DRUGOVA

Na imovinske odnose bračnih drugova primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona (NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23) koje uređuju imovinske odnose ako već ranije nisu sami uredili bračnim ugovorom. Bračni drugovi mogu imati vlastitu imovinu i bračnu stečevinu.

5.1. Bračna stečevina

Na bračnu stečevinu primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju stvarnopravni i obveznopravni odnosi, osim ako Obiteljskim zakonom nije drugačije određeno. To je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz te imovine. Imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava te dobitak od igara na sreću koja su ostvarena tijekom bračne zajednice, također, su bračna stečevina. Ako bračni drugovi nisu drugačije ugovorili u jednakim su dijelovima suvlasnici bračne stečevine. Ako se radi o uknjižbi na nekretninu, uz prijedlog oba bračna druga koji sadrži izričitu bezuvjetnu i pisanu izjavu kojom jedan bračni drug može pristati na uknjižbu prava vlasništva drugog bračnog druga u jednakim dijelovima ili drugačije ako su tako dogovorili. Potpis se mora ovjeriti kod javnog bilježnika. Što se tiče dijela upravljanja bračnom stečevinom za redovite poslove kao što su redovito upotreba, održavanje i iskorištavanje stvari za neku redovitu svrhu, smatra se da je drugi bračni drug dao suglasnost, osim ako se ne dokaže drugačije. Za neke izvanredne poslove na nekretninama i pokretninama koje se upisuju u javne upisnike kao što su veći popravci, namjene stvari, dogradnje, nadogradnje, otuđenja cijeli stvari, preuređenja, davanje u zakup ili najam na dulje vrijeme od 1 godine, davanje pokretne stvari u zalog, osnivanje prava građenja na cijeloj stvari, osnivanje hipoteke, i drugo potrebno je zajedničko poduzimanje radnji ili pisana suglasnost drugog bračnog druga s ovjerenim potpisom kod javnog bilježnika. Ako suglasnost ne postoji, to nema učinka prema trećim osobama te ako su radnje poduzete bez suglasnosti drugog bračnog druga, on ima pravo na naknadu štete koja je uzrokovana tom radnjom. (Pravni fakultet Osijek, Sveučilište J.J.Strossmayera, URL)

5.2. Vlastita imovina

To je imovina koju je bračni drug već imao u trenutku sklapanja braka i ona ostaje njegova vlastita imovina. To može biti i imovina koju je stekao za vrijeme trajanja bračne zajednice na različit način od bračne stečevine. Spomenut će se autorsko djelo koje je vlastita imovina onog bračnog druga koji ga je stvorio. (Odvjetnički ured Buhin, URL)

5.3. Ugovorno uređenje imovinskih odnosa bračnih drugova

U svom radu Šarić M. (2023.) tvrdi kako je bračni ugovor dvostrani je pravni posao nevjeste i ženika ili bračnih drugova koji nastaje očitovanjem volje dviju stranaka s ciljem postizanja pravnih učinaka koji su dopušteni. Bračnim ugovorom mogu se urediti imovinskopravni odnosi na postojećoj ili budućoj imovini. Odnos ima učinak prema trećima samo ako su upisani u zemljišne knjige ili neke druge javne upisnike kod kojih je sam upis nužan zbog stjecanja određenih prava ili ako se stvar ne može upotrebljavati bez navedenog upisa. Ugovor se sklapa se u pisanom obliku, a potpisi moraju biti ovjereni kod javnog bilježnika. Ako je osoba lišena poslovne sposobnosti za sklapanje izvanrednih imovinskih pravnih poslova, bračni ugovor sklapa osoba koja je skrbnik s prethodnim odobrenjem Hrvatskog zavoda za socijalni rad. Moramo razlikovati pojedinačne i solidarne obveze bračnih drugova. Pojedinačne obveze je bračni drug imao prije sklapanja braka ili koje je samostalno preuzeo nakon sklapanja braka, a one se ne dotiču tekućih potreba obiteljske i bračne zajednice. S druge strane solidarne obveze su obveze koje je jedan bračni drug preuzeo radi namirenja tekućih potreba obiteljske i bračne zajednice te one obveze koje su preuzeli zajednički. U skladu s tim oba bračna druga odgovaraju solidarno bračnom stečevinom i vlastitom imovinom te se smatra da su jednako odgovorni, osim ako nije drugačije određeno. (Odvjetničko društvo Porobija & Špoljarić, URL)

Ono što je još vrlo važno za napomenuti je uređenje imovinskih odnosa nakon prestanka bračne zajednice ili braka. Nakon prestanka bračne zajednice poništajem ili razvodom imovinski odnosi mogu se urediti sporazumno. Uredit će se sudskom odlukom ako bračni drugovi nisu uredili sporazumno. Sukladno tomu primjenjuju se odredbe Obiteljskog zakona, a ako nisu određeni tim zakonom primjenjuju se odredbe propisa kojima se uređuju imovinskopravni, obveznopravni i stvarnopravni odnosi.

Posebne odredbe o zaštiti dječje i obiteljskog doma se odnose na pokretne stvari koje većinom koriste maloljetna djeca te se ona kao takva ne uzimaju u obzir prilikom razvrgnuća bračne stečevine, ona ostaju u posjedu djece ili onog roditelja s kojim će djeca živjeti. Što se tiče prava stanovanja, sud može na zahtjev bračnog druga odrediti da u obiteljskom domu koji ujedno predstavlja i bračnu stečevinu žive jedan roditelj koji ostvaruje roditeljsku skrb s maloljetnom djecom sve do razvrgnuća suvlasništva na nekretnini koja predstavlja obiteljski dom. Sud može nakon promatranja odrediti da jedan roditelj i dalje živi u obiteljskom domu uz obvezu plaćanja paušalnog iznosa najamnine ili režijskih troškova

drugom bračnom drugu. Sud mora voditi računa o razmjernosti ako odlučuje o plaćanju najamnine, prvenstveno štiti prava djece na stanovanje ali i istovremeno postupati prema roditelju na čiji će se teret ostvariti pravo stanovanja. Sud će odbiti navedeni zahtjev ako ukupni prihodi ne bi bili dovoljni za podmirenje svih troškova odvojenog stanovanja bračnih drugova i djece. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

6. PRESTANAK BRAKA

Brak prestaje razvodom, poništajem, smrću bračnog druga te proglašenjem nestalog bračnog druga umrlim. Poništajem ili razvodom prestaje samo kada je odluka suda pravomoćna. Brak prestaje danom koji je pravomoćnom odlukom suda utvrđen kao dan smrti nestalog bračnog druga. Brak u vjerskom obliku prestaje razvodom ili poništajem kada odluka suda postane pravomoćna te time ne utječe na obveze bračnih drugova koje proizlaze iz propisa vjerske zajednice pred kojom je sklopljen. Bez obzira na poništaj ili razvod braka svaki od prijašnjih bračnih drugova ima pravo zadržati prezime nakon prestanka braka.

Tužbu radi poništaja braka može podnijeti Hrvatski zavod za socijalni rad, bračni drug i osoba koja ima pravni interes. Tužbu može podnijeti i roditelj maloljetnika ako je sklopio brak protivno odredbama zakona. (Obiteljski zakon pročišćeni tekst NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23)

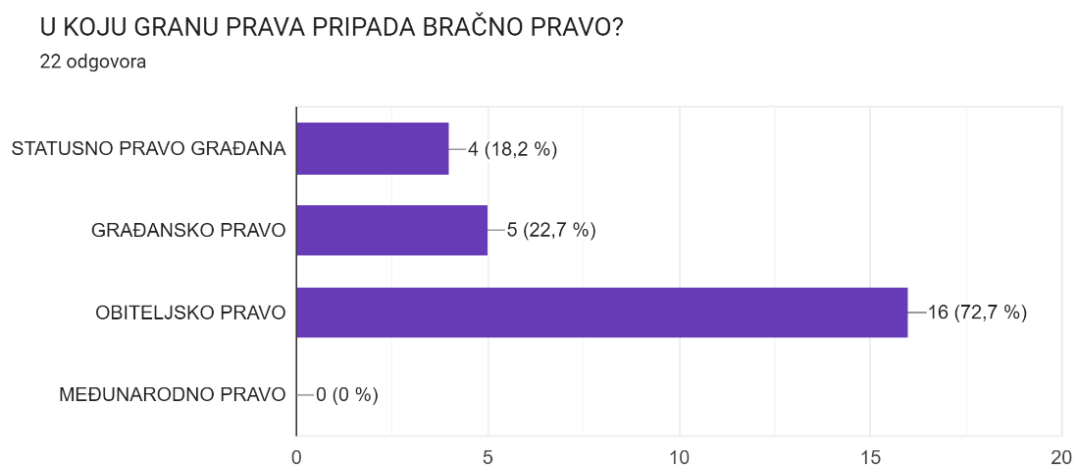
Razvod braka može tužbom zahtijevati jedan bračni drug, dok oba bračna druga prijedlogom za sporazumni razvod braka, odnosi se i na osobu lišenu poslovne sposobnosti ako je riječ o osobnim stanjima. Sud će odlučiti hoće li dopustiti osobi lišene poslovne sposobnosti poduzimanje daljnjih radnji u postupku. Za vrijeme trudnoće žene i sve dok njihovo dijete ne ne navrši godinu dana života, muž nema pravo na tužbu za razvod braka. Sud će razvesti brak ako oba bračna druga predlažu sporazumni razvod braka, ako se utvrdi da su odnosi trajno i teško poremećeni te ako je od prestanka bračne zajednice prošla godina dana. Bračni drugovi, nakon razvoda braka, mogu se sporazumjeti o određenim posljedicama kao što su uzdržavanje bračnog druga, uzdržavanje djeteta, mjestu stanovanja djeteta, obiteljskom stanu ili kući koje predstavlja obiteljski dom, načinu ostvarivanja roditeljske skrbi i odnosa s djetetom te uređenje imovinskih odnosa. Sve navedeno je dio plana o zajedničkoj roditeljskoj skrbi te ako bračni drugovi postignu sporazum mogu zatražiti da se sam sporazum odobri u izvanparničnom postupku. Ako ne sastave plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi, sud će donijeti odluku po službenoj dužnosti u postupku radi razvoda braka koji je pokrenut tužbom. Jedna od najbitnijih stavki razvoda braka je savjetovanje u slučaju kada bračni drugovi imaju zajedničko maloljetno dijete. Prilikom savjetovanja, uz namjernu da se žele razvesti, potrebno je sastaviti plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ako ga ne sastave za vrijeme trajanja savjetovanja, dužni su pristupiti obiteljskoj medijaciji. Ako se bračni drugovi sporazumno žele razvesti, a imaju zajedničko maloljetno dijete, trebaju dostaviti izvješće s obiteljskog savjetovanja te plan o zajedničkoj roditeljskoj skrbi. Ako je riječ o tužbi u slučaju kada imaju zajedničko maloljetno dijete, u samoj tužbi mogu predložiti visinu uzdržavanja djeteta, ostvarivanje osobnih odnosa s

djetetom i roditelja s kojim dijete neće stanovati te s kojim će stanovati i način ostvarivanja roditeljske skrbi. Sud ne mora odlučiti na temelju prijedloga bračnih drugova. Sud će po službenoj dužnosti odlučiti o gore navedenom, ako bračni drugovi sami to nisu predložili.

7. ANALIZA PROVEDENE ANKETE NA TEMU BRAČNO PRAVO I ANALIZA POPISA STANOVNIŠTVA 2021.

Anketa je jedna od metoda za prikupljanje podataka o stavovima i mišljenjima ispitanika uz pomoć postavljenih pitanja. Predmet ove ankete su osnovna pitanja i činjenice o braku koje bi svaki pojedinac trebao poznavati. Cilj ankete je dobiti što više odgovora, mišljenja i stavova o samom predmetu istraživanja. U nastavku će biti prikazani grafikoni s pitanjima i rezultatima mišljenja ispitanika.

Grafikon 1: Bračno pravo kao grana prava

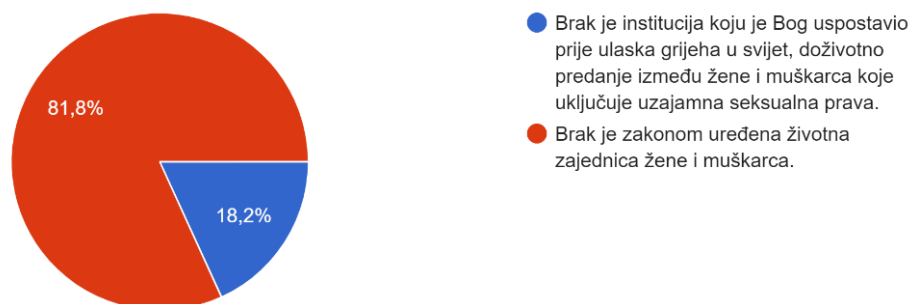

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 2: Definicija braka:

PO VAŠEM MIŠLJENJU DEFINICIJA BRAKA JE?

22 odgovora

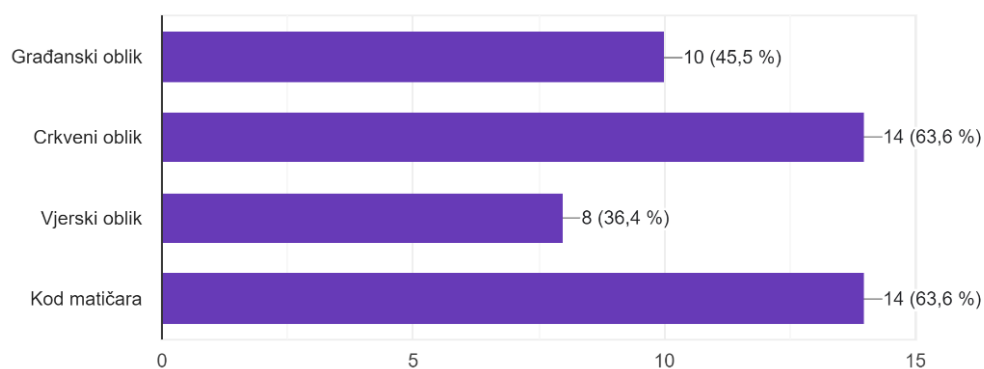

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 3: Oblici sklapanja braka

OBICI SKLAPANJA BRAKA ?

22 odgovora

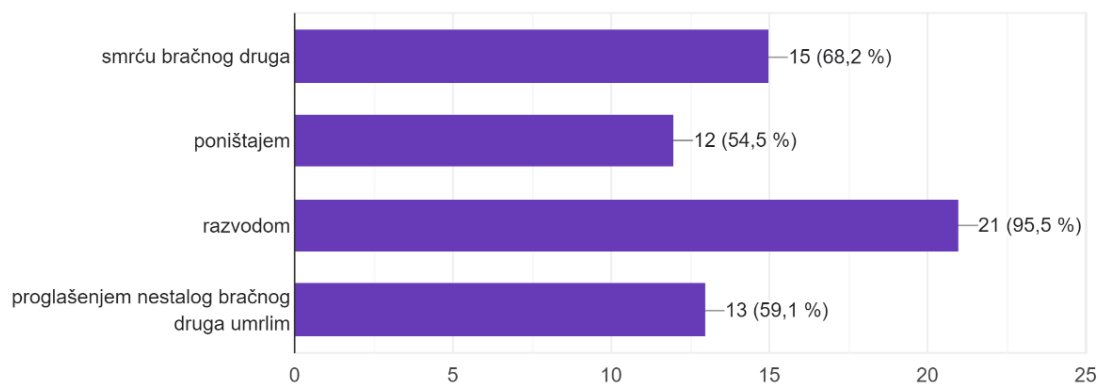

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 4: Prestanak braka

KAKO BRAK PRESTAJE?

22 odgovora

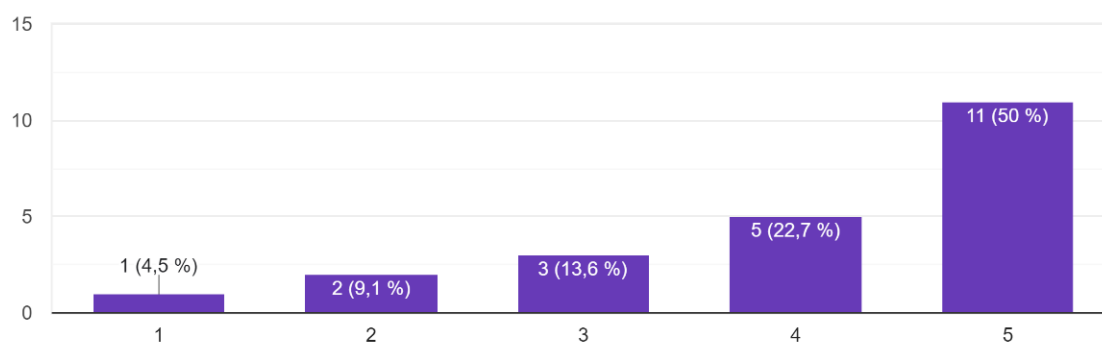

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 5: Brak kao zajednica

OCIJENITE OD 1-5 KOLIKO SE SLAŽETE S NAVEDENIM TVRDNJAMA: Brak je jedna od najvažnijih zajednica

22 odgovora

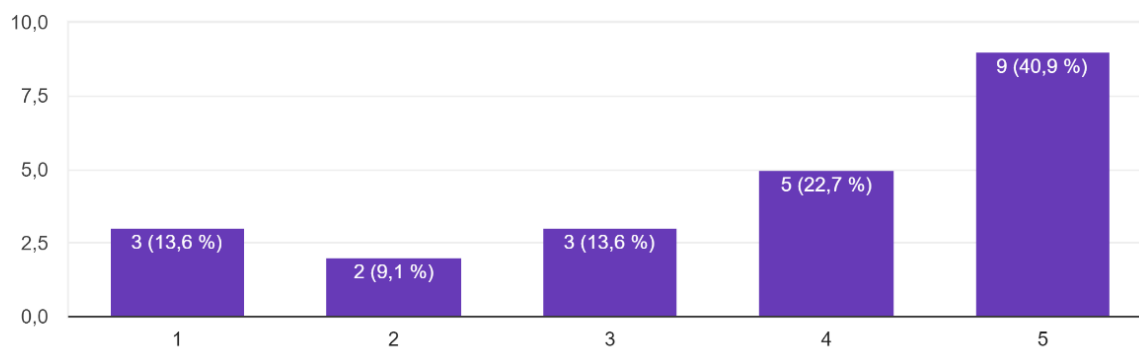

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 6: Brak i životno partnerstvo

Brak i životno partnerstvo je jednako

22 odgovora

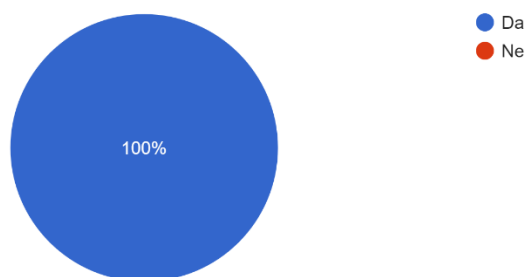

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Grafikon 7: Pitanje

VJERUJETE LI U LJUBAV I SREĆU U BRAKU?

22 odgovora

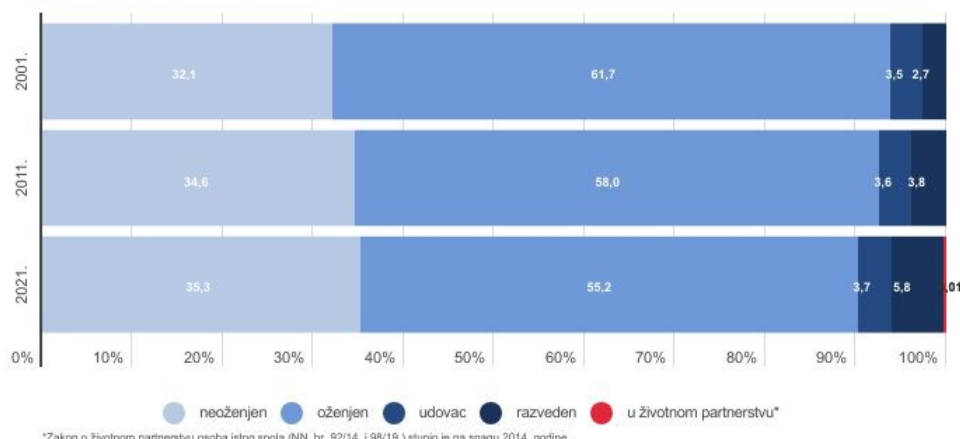

Izvor: Autorica-Laura Šarčević

Prema provedenoj anketi može se zaključiti kako, za početak, mali postotak ljudi (27%) ne zna u koju granu prava pripada bračno pravo, odnosno da ono pripada u obiteljsko pravo. Ipak razočaravajuće je što svi ljudi ne znaju definiciju braka da je brak zakonom uređena životna zajednica žene i muškarca. Većina ispitanika, odnosno 81,8 % je to znalo ili pretpostavilo, no ipak ovih 18,2% je razočaravajuće. Što se tiče oblika sklapanja braka, može se iz priloženog vidjeti kako ljudi ne razlikuju vjersko i crkveno te građansko i pojam matičara. Ono što je zapravo ispravno, a to je sklapanje braka u građanskom i vjerskom obliku je znalo manji postotak ljudi, svega oko 40% dok je oko 60% ljudi zaokružilo crkveno i kod matičara. Ono što je, nažalost, aktualna tema svakoga dana svugdje u svijetu, a to je prestanak braka, za koji ljudi već na početku ne znaju razlikovati pojmove. Oni smatraju da je samo razvod način na koji brak prestaje, što se može vidjeti iz priložene ankete jer je najveći postotak, u prosjeku 90% ljudi zaokružilo samo razvod. Sukladno tomu, nadovezuje se iduće pitanje / tvrdnja s kojom se složilo samo oko 50% ispitanika, a to je je li je brak jedna od najvažnijih zajednica. Tomu se mogu pridodati prioriteta svakoga ponaosob, no smatra se da je uvijek bilo, da je i da će uvijek biti jedna od najvažnijih zajednica. Ono što još više iznenađuje, s obzirom na današnje medije i događanja vezana uz istospolne brakove je to da je većini ljudi brak i životno partnerstvo jednako. Više od 50% ispitanika je, zapravo, bilo neodlučno s obzirom na ocjene tvrdnje, a čak 40% njih smatra da je to isto. Naime, trebalo bi pobliže objasniti glavnu razliku između braka i životnog partnerstva, a to je da su osobe koje su u životnom partnerstvu osobe istog spola, dok su osobe u bračnoj zajednici osobe različitog spola. Nakon razgovora s ispitanicima i pojašnjenja pojedinih odgovora jasnija im je tvrdnja. Ono što najviše iznenađuje u pozitivnom smislu je zadnje pitanje koje glasi: „ Vjerujete li u ljubav i sreću u braku ?“ sve i jedan ispitanik odgovorio pozitivno!

Prema objavi podataka Popisa stanovništva 2021. godine Državnog zavoda za statistiku (URL) razvod brakova, kao i samačkih kućanstava je u porastu. Neoženjenih muškaraca je prema popisu bilo 35,3%, a udio razvedenih 5,8%, pa je, prema, tomu udio oženjenih bio 55,2%.

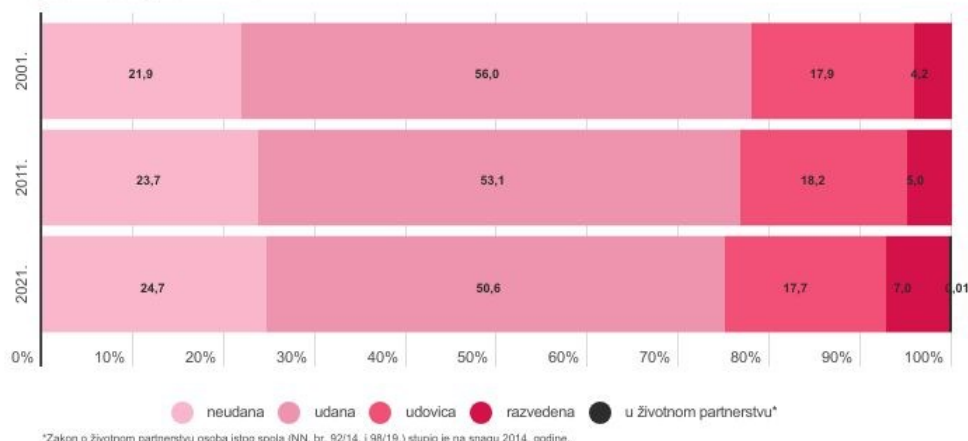
Stanovništvo staro 15 i više godina prema zakonskome bračnom stanju - muškarci, Popisi 2001., 2011. i 2021.

Slika 2: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.

Isti rezultati zabilježeni su kod žena, tj. broj udanih žena pada dok razvedeni i neudanih raste.

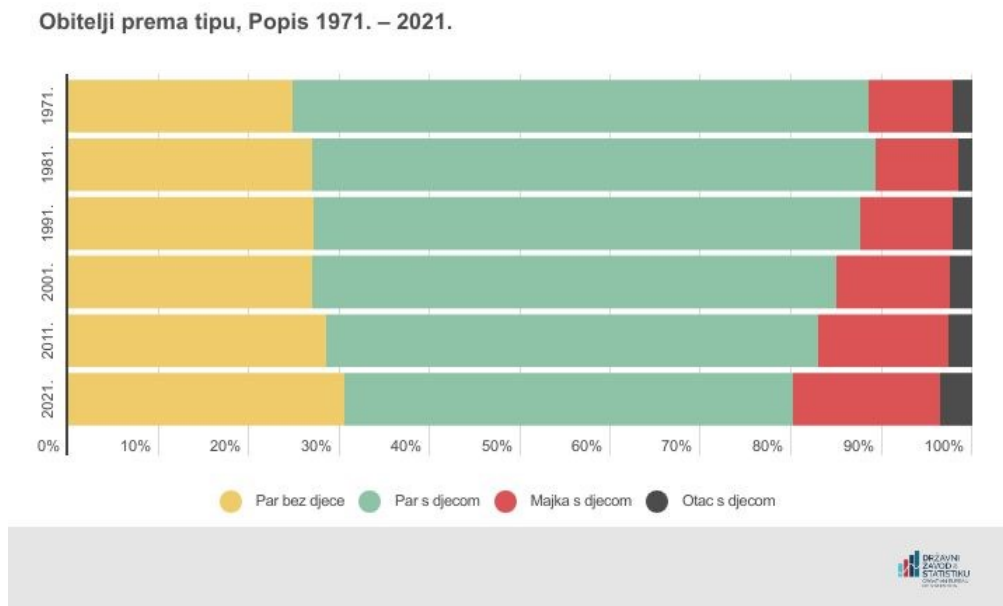
Stanovništvo staro 15 i više godina prema zakonskome bračnom stanju - žene, Popisi 2001., 2011. i 2021.

Slika 3: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.

Još jedna bitna stavka je pad nataliteta što pokazuje popis u kojemu je evidentirano da je s 63,8% para s djecom iz popisa 1971. pao na 49,7% zadnjim popisom stanovništva. Samim time raste i broj samohranih roditelja ili obitelji bez djece. Ovdje se mogu istaknuti Međimurska županija s 2% te Bjelovarsko-bilogorska županija s 1,3% obitelji s petoro ili više djece dok u

Primorsko-goranskoj županiji s 60,4% i Istarskoj županiji s 57,3% prevladava najviše obitelji s jednim djetetom. Sukladno tomu i broj obiteljskih kućanstava se smanjuje pa tako je na primjeru popisa 1981. godine bilo 82,2%, a prema zadnjem popisu 2021. godine pao je na 70,4% te, samim time, udio samačkih kućanstava s 16% porastao na 27,8%.

Slika 4: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.

Na samom kraju može se zaključiti da veći broj obiteljskih zajednica, porast nataliteta te brakova bi uvelike trebao porasti u Republici Hrvatskoj i, samim time, ne bi bilo toliko iseljništva, razvijalo bi se gospodarstvo, školstvo, vrtići, zdravstvo i sve ono što je svakoj obiteljskoj zajednici s djecom potrebno.

8. ZAKLJUČAK

Nakon razrađene teme bračnog prava može se zaključiti kako je to iznimno složen sustav raznih odnosa koji su od velike važnosti za život pojedinaca koji su se odlučili na bračnu zajednicu. Problem i zapreku pri sklapanju bračne zajednice mogu predstavljati propisi koji se moraju poštovati, ali za one pojedince kojima to nije razumljivo. Ono što se može izdvojiti je slobodan izbor prezimena pri sklapanju braka. Treba poštovati slobodnu odluku i nevjeste i ženika koju oni donesu samostalno ili po dogovoru. Može se zaključiti da imovinski odnosi bračnih drugova su dobro regulirani. Svatko želi imati nešto što može cijeliti kao svoj uloženi trud i to se smatra njegovom vlastitom imovinom, ono što je svaki pojedinac, nevjesta i ženik, imao ili stekao prije sklapanja braka, ali isto tako ono što su stekli zajedničkim radom i trudom trebaju zajednički dijeliti i koristiti. Najnegativniji dio samog braka je njegov prestanak koji uvelike utječe i na bračne drugove, ali i na sve ono što su oni stekli tijekom bračne zajednice. Bez obzira na način kojim brak prestaje, danas je jedna od najaktualnijih tema čiji je postotak, nažalost, u RH sve veći. Uz svu teoriju i sve propise koji određuju kako to zapravo mora biti i funkcionirati, ipak ono što je još važno je sam ljudski dodir i osjećaj koji povezuje u bračnu zajednicu.

9. LITERATURA

Zakon:

1. Obiteljski zakon pročišćeni tekst, NN 103/15, 98/19, 47/20, 49/23, 156/23 [pristup: 6.5.2024.]

Internet:

2. Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2021., URL: <https://dzs.gov.hr/vijesti/raste-broj-razvoda-i-samackih-kucanstava-a-najvise-obitelji-cini-par-s-jednim-djetetom/1610> [pristup: 7.5.2024.]
3. E-Građani, URL: <https://gov.hr/?lang=hr> [pristup: 6.5.2024.]
4. Google anketa, URL: <https://docs.google.com/forms/u/0/> [pristup: 5.5.2024.]
5. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013. – 2024., URL: <https://enciklopedija.hr/clanak/obiteljsko-pravo> [pristup: 7.5.2024.]
6. Mezak Matijević M. (2022./2023.) Statusno pravo građana, PowerPoint prezentacija, FTRR Požega. URL: [2223-35030-5146: Statusno pravo - općenito i pojam braka \(srce.hr\)](https://www.srce.hr/2223-35030-5146:Statusno-pravo-opcenito-i-pojam-braka) [pristup 6.5.2024.]
7. Ministarstvo pravosuđa i uprave. URL: <https://mpu.gov.hr/gradjani-21417/iz-djelokruga/sklapanje-braka/odredjivanje-prezimana-24515/24515> [pristup 6.5.2024.]
8. Marilyn M. (1926.), URL: <https://chat.hr/najljepsi-citati-o-ljubavi-i-braku/> [pristup: 7.5.2024.]
9. Metode znanstvenih istraživanja, URL: https://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf [pristup: 6.5.2024.]
10. Odvjetnički ured Buhin. URL: <https://buhinlaw.com/bracna-stecevina-i-vlastita-imovina/> [pristup: 7.5.2024.]
11. Odvjetničko društvo Porobija & Špoljarić. URL: <https://www.psod.hr/objave/odgovornost-bracnih-drugova-za-obveze-trecim-osobama> [pristup: 7.5.2024.]
12. Pravni fakultet Osijek, Sveučilište J.J.Strossmayera., URL: <https://klinika.pravos.unios.hr/?p=1058> [pristup 6.5.2024.]
13. Girgis , Anderson i George (2015.) URL: <https://verbum.hr/sto-je-brak-2592> [pristup: 7.5.2024.]

10.PRILOZI

1. Slika 1: Elektronički zapis iz matice vjenčanih
2. Slika 2: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.
3. Slika 3: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.
4. Slika 4: Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva 2021.

5. Grafikon 1: U koju granu prava pripada bračno pravo: Laura Šarčević
6. Grafikon 2: Definicija braka: Laura Šarčević
7. Grafikon 3: Oblici sklapanja braka : Laura Šarčević
8. Grafikon 4: Prestanak braka: Laura Šarčević
9. Grafikon 5: Brak kao zajednica: Laura Šarčević
10. Grafikon 6: Brak I životno partnerstvo: Laura Šarčević
11. Grafikon 7: Pitanje: Laura Šarčević

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, LAURA ŠARČEVIĆ, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom: PRAVNI POLOŽAJ BRAKA U HRVATSKOM PRAVNOM SUSTAVU te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 7.5.2024.

Potpis studenta

 Laura Šarčević